

ЕКВИЛИБРИУМ

ЕКВИЛИБРИУМ

Економски факултет – Прилеп
ЕКВИЛИБРИУМ бр. 28
Редакциски одбор

проф. д-р Димитар Николоски; проф. д-р Марјан Ангелески; проф. д-р Драгица Оџаклиеска; проф. д-р Анета Ристеска -
Јанкулоска; доц. д-р Зоран Николовски; проф. д-р Мери Бошкоска, проф.д-р Илија Христоски

Лектура: доц. д-р Зоран Николовски

Дизајн: Виолета Глигоровски

Издавач: Економски факултет - Прилеп

Печати: ДООЕЛ Европа 92, Кочани

Тираж: 500

СОДРЖИНА

Воведен збор

Татјана Спасеска.....стр. 3

Отворен ден на Факултетот

Дејан Здравески.....стр. 4

Гостување на академик Таки Фити

Димитар Николоскистр. 5

Гостувачки предавања од Амбасадата на Р.Франција

Оливера Костоскастр. 7

Заедно кон ѕвездите или како мојот животен сон се претвори во реалност

Мери Бакрески.....стр. 10

Натпревар во ораторство УКЛО ТРИВИУМ 2019

Бојан Стојановски.....стр.13

Меѓународна соработка на Факултетот

Татјана Спасеска.....стр. 14

УКЛО за заедницата

Рената Петревска Нечкоска.....стр. 14

Eco-innovation and eco-management in the focus of future young entrepreneurs

Dushica Nedelkoska.....стр. 16

Универзитетска хроника

Елизабета Ангелеска-Атанасоска.....стр. 18

Еразмус+ искуство од Бамберг

Маја Малаковска.....стр. 20

Еразмус+ искуство од Сплит

Марија Бошевска Ангела Велковска.....стр. 21

Новости од Студентското собрание

Михаил Дивјакоски.....стр. 24

Придружете се на АИЕСЕК

Кристина Петреска.....стр. 24

Препорачуваме

Мери Бошкоска.....стр. 24

Воведен збор

Татјана Спасеска

Драги читатели,

Се ближи крајот на академската година, период во кој што сите се подготвуваме за долгоочекуваниот годишен одмор, но и период во кој што ги сумираме настаните и активностите што го одбележаа минатиот период. Пред вас се наоѓа новиот број на списанието „Еквилибриум“ којшто и овојпат изобилува со информации за бројни случувања. Во текот на изминатиот период Факултетот организираше повеќе настани, од кои посебно внимание заслужува предавањето на претседателот на МАНУ, Академик Таки Фити во рамки на одбележувањето на 40 годишнината од основањето на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола. Во тој контекст, беше одржан и четвртиот натпревар во ораторство УКЛО ТРИВИУМ на тема: „40 години УКЛО, Дигитална (р)еволуција“ за што подетално нè информира професорката Моника Ангеловска-Дичоска и Бојан Стојановски, студент од Економскиот факултет-Прилеп кој го освои првото место на овој натпревар.

Натаму, во овој број ве информираме за Отворениот ден, кој традиционално се организира на Економскиот факултет-Прилеп со цел матурантите подетално да се запознаат со условите за студирање и студиските програми кои ги нуди нашата високообразовна институција, при што беа потпишани и меморандуми за соработка со средните општински училишта од повеќе градови. Следува прилогот на професорката Оливера Костоска, која пишува за гостувањето на Амбасадорот на Франција во Република Северна Македонија, неговата екселенција Кристиан Тимоние, кој пред студентите од Економскиот факултет-Прилеп одржа предавање на тема: „Европската Унија во пресрет на изборите, предизвици и надежи, француско гледиште“. Исто така, свое предавање на тема “Which path to the EU for the Balkans?” одржа и г-динот Франсоа Лафонд, советник на вице-премиерот задолжен за европски прашања.

Во овој број на Еквилибриум своите позитивни искуства од Еразмус+ програмата ги споделува професорката Марија Драгичевиќ од Универзитетот во Дубровник, Хрватска која реализираше еднонеделна мобилност на Економскиот факултет-Прилеп. Исто така, во текот на минатиот семестар еднонеделна мобилност реализираа и

професорите Данчо Петров и Евгенија Тонкова од Универзитетот по економија од Варна, Бугарија кои пред студентите одржаа инспиративни предавања од областа на финансиите и маркетингот. Покрај академскиот кадар, и нашите студенти го градат својот академски профил низ европските универзитети со особен интерес, преку програмата Еразмус+, исполнувајќи се со знаења, искуства, впечатоци и чувства кои траат и влијаат за цел живот. Малаковска Маја, Марија Бошевска и Велковска Ангела реализираа студентска мобилност на Универзитетите во Бамберг и Сплит, и на овој начин, со свои мисли и фотографии, ни пренесуваат за прекрасното искуство. Во рамките на проектните активности, професорката Рената Петревска-Нечкоскани го претставува проектот УКЛО за заедницата, додека Душица Неделкоска не запознава со меѓународниот проект SMesoMP. Како и вообичаено, за новостите што го одбележаа работењето на нашиот Универзитет во текот на изминатиот период, известува Елизабета Ангелеска-Атанасоска.

И во овој број на „Еквилибриум“ извојуваме простор за текстовите на нашите студенти. Во тој контекст, студентката Мери Бакрески ги пренесува своите импресии од студиската посета на Брисел како една од студентите од државните универзитети кои беа добитници на наградата најдобар есеј во рамките на проектот „Со европско знаење до евроската престолнина“ организиран од Секретаријатот за Европски прашања по повод одбележувањето на 9-ти мај, Денот на Европа. Во овој број новостите од АИЕСЕК ни ги пренесува Кристина Петреска, додека за новостите од студентскиот парламент беше задолжен Михаил Дивјакоски. Неизоставна е и рубриката Препорачуваме каде Мери Бошкоска ни дава интересен предлог за филмот „Волкот од Волстрит“, а тука е и неизоставната Забавна страна. На крај, од името на редакцискиот одбор на „Еквилибриум“, на сите студенти и професори на Економскиот факултет-Прилеп им посакуваме пријатен летен одмор

Отворен ден на Факултетот

Дејан Здравески

На 4 април 2019 година, Економскиот факултет-Прилеп традиционално го организираше отворениот ден за да ги пречека матурантите кои имаат намера да станат дел од оваа високообразовна институција. Во таа пригода, голем број матуранти изразија интерес да го посетат на нашиот факултет и

да се запознаат со можностите за студирање. Имено, на овој настан присуствуваа околу 300 средношколци од средните училишта од Прилеп, Битола, Кавадарци, Неготино, Демир Хисар, Крушево и други градови, кои заедно со своите професори се запознаа со техничките и просторните капацитети на Факултетот, академскиот и соработничкиот кадар, структурата на студиските програми, како и сите останати содржини и настани во кои можат да учествуваат и да ги искористат во текот на своето студирање. Исто така, матурантите остварија директна комуникација со професорите и студентите, од кои можеа да добијат одговори во врска со сè што ги интересира поврзано со студирањето на нашиот Факултет. Матурантите добија детални информации во врска со студиските програми кои ги нуди Економскиот факултет-Прилеп и теоретските знаења кои може да ги стекнат во текот на своето студирање надополнети со практични вештини, преку соработката која Факултетот ја остварува со бизнис заедницата. Притоа, беа потенцирани можностите за изведување практична настава во над 700 реномирани компании од целата држава со кои факултетот има склучено договори за соработка. На тој начин факултетот на своите студенти им овозможува континуирано надоградување на стекнатите теоретски знаења со практични вештини. Треба да се истакне дека Економскиот факултет-Прилеп е во тек со реалните потреби на пазарот на труд, со што директно се зголемуваат можностите за вработување на студентите по завршувањето на нивните студии.

Оваа година за прв пат Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола, во соработка со бизнис секторот ќе ги стипендира најдобрите студенти кои ќе се запишат на прва година на академски студии. Вредно е да се напомене дека Економскиот факултет-Прилеп целосно го имплементираше Европскиот кредит трансфер систем (ЕКТС), според кој студентите добиваат образование компатибилно со европските универзитети што на студентите им овозможува продолжување на своето образование ширум Европа. Студирањето е организирано во три циклуси: додипломски, постдипломски и докторски студии при што, 60% од предметите се задолжителни, а останатите 40% студентите може да ги избираат во согласност со своите афинитети и преференции. Сите предмети на нашиот Факултет се едносеместрални, а самото оценување е континуирано, при што крајната оценка се формира не само врз основа на поените од испитот, туку и преку редовноста и активноста на студентот, семинарските трудови, домашни и проектни задачи. Новите студенти може да се запишуваат на шест студиски програми на четиригодишните додипломски студии и тоа: Е-бизнис, Менаџмент, Сметководство и

ревизија, Меѓународен бизнис, Маркетинг менаџмент и Банкарство и финансии. Во рамките на отворениот ден, во Факултетот со свои штандови се претставија студентската организација АИЕСЕК и Студентски парламент кои ги запознаа идните студенти со своите програми и активности. Се надеваме дека матурантите се задоволни од посетата на Економскиот факултет-Прилеп како потенцијална можност за продолжување на своето високо образование и појдовна точка во идниот кариерен развој. Отворениот ден уште еднаш ги оправда своите цели во процесот на промовирање на нашата високообразовна институција како реномиран субјект во областа на изучувањето на економските науки во Република Северна Македонија.

Гостување на академик Таки Фити

Димитар Николоски

На 13 март 2019 година Претседателот на Македонската академија на науки и уметности, академик Таки Фити на Економски факултет-Прилеп одржа пригодно предавање на тема: “Нобеловата награда за економија со посебен осврт на новиот лауреат Пол Ромер”. Ова предавање наиде на голем одзив кај студентите и професорите во Факултетот, а истото беше организирано во рамките на одбележувањето на 40-годишнината од основањето на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола. Како што истакна академикот Фити, за многумина Нобеловата награда претставува синоним за престиж во науката и едно од највисоките признанија за остварените научни достигнувања. Кога Алфред Нобел, само една година пред неговата смрт, во 1895 година, ја етаблирал оваа награда, таа опфаќала пет области: физика, хемија, медицина, литература и мир, а првите нобелови награди биле доделени во 1901 година.

Во релативно поново време, односно во 1968 година, по повод прославата на 300-годишнината од своето постоење Шведската национална банка ја воведува Наградата за економија во чест на Алфред Нобел. Куриозитет е тоа што оваа награда не е официјална Нобелова награда, но сепак нејзиното објавување и доделување се прави паралелно со другите награди. За првпат, Нобеловата награда за економија била доделана во 1969 година на холандскиот економист, Јан Тинберген и неговиот норвешки колега, Рагнар Фриш за развојот на применети динамички модели во анализата на економските процеси. Оттогаш, па сè до денес оваа награда ја имаат добиено повеќе од седумдесет економисти. Доколку се направи осврт на сите претходно доделени награди по економски науки, може да се забележи голема хетерогеност во областите на коишто тие се однесуваат. Сепак, според природата на достигнувањата за коишто е доделена, може да се направи класификација на неколку доминантни подрачја. Една од најстудиозните класификации е направена од страна на

познатиот шведски економист, Линдбек, којшто ги издвојува следниве подрачја: теорија на општ еквилибриум, макроекономија, микроэкономија, интердисциплинарни истражувања и нови методи во економската анализа. Во групата лауреати чиј придонес се однесува на теоријата на општ еквилибриум, ќе ги споменеме: Самуелсон, Ароу, Хикс, Дебре и други. Придонесот во оваа категорија во голема мера се однесува на аналитичката структура на теоретските економски модели, често пати преку потенцирање на формалните сличности на овие структури и појаснување на условите за конзистентност, еквилибриум, стабилност и ефикасност на економските системи. Најчесто, придонесот вклучува значајни компаративно-статички експерименти, т.е. анализа на промената на рамнотежните состојби, како резултат на промени на различните егзогени фактори. Голем број од доделените награди се однесуваат на макроекономијата, т.е. гранка на економската анализа што го објаснува однесувањето на националната економија во целина преку бројни агрегати, како што се: приватната потрошувачка, инвестициите, извозот, увозот, владината потрошувачка на производи и услуги и сл. Некои од придонесите во ова поле се однесуваат на одделни сектори во рамките на националната економија, додека други ја опфаќаат целокупната национална економија. Како позначајни меѓу нобеловците од областа на макроекономијата можат да се споменат: Фридман за неговите достигнувања во анализата на потрошувачката и монетарната теорија, Модилјани и Тобин за пионерските анализи на финансиските пазари, Лукас за развојот и примената на теоријата на рационални очекувања, Солоу за придонесот во теоријата на економскиот развој, Кидленд и Прескот за временската конзистентност на економските политики и движечките сили на бизнис циклусите и др. Истотака, голем број нобелови награди за економија се доделени за придонес во микроекономската теорија, којашто се однесува на донесувањето одлуки од страна на индивидуалните домаќинства и компании, како и алокацијата на ресурсите меѓу различната употреба според производните сектори во стопанството. Како позначајни меѓу лауреатите од областа на микроекономијата се

следниве: Стиглер за неговите истражувања на индустриските структури и функционирањето на пазарите, Акерлоф и Стиглиц за анализата на пазарите со асиметрични информации, Мертон и Шолс за новите методи за определување на вредноста на деривативите и др. Неколку нобелови награди за економија се доделени на економисти кои го прошириле доменот на економската анализа во нови подрачја. Така, на пример, творецот на теоријата на јавен избор, Џејмс Бјукенан, е добитник на наградата за неговото истражување на границата меѓу економијата и политичката наука. Слично, Гери Бекер истражува на границата меѓу економијата и социологијата, така што неговиот придонес се однесува на проширувањето на доменот на макроекономската анализа врз широк спектар на човековото однесувања и интеракции. Од друга страна, Сајмон Кузнец спроведува емпириски истражувања на границата меѓу економијата и историјата, додека неговиот придонес се согледува во емпириски заснованата интерпретација на економскиот раст. На ова место, вредно за напоменување е и делото на Амартија Сен за неговиот придонес во економијата на благосостојба, при што неговото истражување, во голема мера, се темели на филозофски размисли.

Покрај претходно наведените области на економската наука, Нобеловата награда за економија во повеќе наврати е доделена за развивање нови методи во економската анализа. Меѓу заслужните добитници во оваа група се првите нобеловци, Фриш и Тинберген, а покрај нив можат да се споменат: Васили Леонтиев

за развој на инпут-аутпут методот, Џон Неш за пионерската анализа на еквилибриум во теоријата на некооперативни игри, Хекман и Мек Фаден за развој на микроеконометријата како нов метод во емпириската анализа на индивидуалното однесување, Енгл и Гренџер за развој на применети статистички методи за проучување на временската динамика на пазарите и националните економии и др.

Најновите лауреати за Нобеловата награда за 2018 година се Вилијам Нордхаус за неговиот придонес во интегрирањето на климатските промени и Пол Ромер за интегрирањето на технолошките иновации во долгорочните макроекономски анализи. Пол Ромер, во своето дело покажал на кој начин знаењето може да функционира како двигател на долгорочниот економски раст. Во тој контекст, тој покажува како економските сили управуваат со желбата на компаниите да произведуваат нови идеи. Централната теорија на Ромер која беше публикувана во 1990 година, објаснува зошто идеите се разликуваат од останатите добра и бараат посебни услови за успех на пазарот.

И покрај големото значење, сепак, Нобеловата награда за економија се карактеризира и со некои контроверзи на кои академикот Фити се осврна со посебен интерес. Имено, меѓу добитниците очигледна е доминацијата на американските економисти, кои сочинуваат околу 70 проценти од целокупниот број добитници. Исто

така, во критериумите за доделување доминантен е трендот на растечко значење на квантитативните методи, вклучувајќи ги статистичкото тестирање и оценување. Во овој контекст значајно е да се истакне дека, и покрај престижноста, оваа награда не се смета за инструмент што влијае врз насоката на новите економски истражувања. Причината за тоа, пред сè, е заради фактот што при изборот се поставуваат широки плуралистички критериуми, а исто така се акцентира и повеќедимензионалната природа на економските истражувања.

Гостувачки предавања од Амбасадата на Р.Франција

Оливера Костоска

„Кој е патот за Балканот кон Европската Унија?“ „...Европската Унија во пресрет на изборите (предизвици и надежи) – француско гледиште!“... Ова се само дел од насловите на предавањата коишто, пред студентите на Економскиот факултет - Прилеп, беа презентирани од страна на г-динот Франсоа Лафонд, советник на Вицепремиерот задолжен за европски прашања и Н.Е. г-динот Кристиан Тимоние, амбасадор на Франција во Република Северна Македонија. Целта на овој серијал предавања е да се поттикне критичкото размислување на студентите за европската интеграција на земјата и нивно изворно запознавање со институциите и политиките на Европската Унија. Не постои сомнеж дека Унијата е исклучително сложена - нејзината институционална архитектура, процедурите за донесување одлуки и нејзините регулаторни политики се комплексни, заплеткани, и понекогаш, погрешно разбрани. Но, како се започна...? Пред да стане реална политичка цел, идејата за обединување на Европа претставувала само сон во размислувањата на филозофите и визионерите. Овој сон бил нарушен од страшните војни коишто го опустошиле континентот во текот на првата половина од 20. век. Но, токму од овие урнатини на Втората светска војна се појави нова надеж... луѓето коишто се спротивставиле на тоталитаризмот биле решени да стават крај на омразата и ривалството во Европа и да создадат

услови за траен мир. Помеѓу 1945 и 1950 година, неколку храбри државници, меѓу коишто и Роберт Шуман, Конрад Аденауер, Алкиде де Гаспери и Винстон Черчил започнале да ги убедуваат луѓето дека е потребно да влезат во нова епоха. Новите структури би биле креирани во Западна Европа, врз основа на заеднички интереси и договори коишто ќе го гарантираат владеењето на правото и еднаквоста меѓу сите земји. „Европа нема да биде создадена одеднаш, или во согласност со единствен план. Таа ќе биде изградена преку конкретни достигнувања коишто, најпрвин, ќе создадат де факто солидарност“, подвлекол министерот за надворешни работи на Франција, Роберт Шуман, во неговата позната декларација од 9 мај 1950 година - декларација којашто, всушност, го започна проектот за европската интеграција. И после седумдесет години, неговите зборови, сè уште, се вистинити!

Солидарноста меѓу луѓето и земјите во Европа мора постојано да се прилагодува за да се справи со новите предизвици наметнати од промените во светот. Комплетирањето на единствениот пазар во раните 1990-ти години претставуваше големо, но сепак, недоволно достигнување – за да пазарот функционира ефективно, беше неопходно да се воведо еврото! Европската централна банка е создадена за менаџирање на валутата и за обезбедување ценовна стабилност, но финансиската криза од 2008-09 година и должничката криза од 2010 година, јасно, демонстрираа дека еврото е чувствително на нападите од страна на глобалните шпекуланти. Со други зборови, паралелно со Европската централна банка, потребна е координација на националните економски политики, и тоа многу поблиска од онаа што тековно ја обезбедува Еврогрупата.

Жан Моне, големиот архитект на европската интеграција, ги заклучил своите мемоари од 1976 година со следните зборови: „суверените држави од минатото не можат повеќе да ги решаваат проблемите на сегашноста: тие не можат да го заштитат сопствениот прогрес или да ја контролираат сопствената иднина. А заедницата, сама по себе, претставува само една фаза на патеката за создавање организиран свет на иднината“. Земајќи ја предвид денешната глобална економија, дали би можело да се смета

дека Европската Унија повеќе не претставува политички релевантен ентитет? Или наместо тоа, можеби би требало да се запрашаме, кој е најдобриот начин за целосно искористување на потенцијалите поседувани од страна на големиот број европјани коишто делат исти вредности и интереси? Во годините што доаѓаат, можеби, Европската Унија ќе брои повеќе од 30 земји-членки - земји коишто поседуваат различна историја, различни јазици и различни култури. Па, дали може една така диверзифицирана фамилија од нации да формира заедничка политичка „јавна сфера“? Дали може нејзините граѓани да развијат едно заедничко чувство „дека се европјани“, а во исто време, да останат длабоко приврзани за сопствената земја, регион или локална заедница?

Можеби и ќе можат, но само ако денешните земји-членки го следат примерот на првата Европска заедница - Европската заедница за јаглен и челик – којашто успеа да изникне од урнатините на Втората светска војна. Нејзиниот морален легитимитет беше заснован на помирување и консолидација на мирот меѓу поранешните непријатели. Таа се придржуваше на принципот дека сите земји-членки, независно од нивната големина, имаат еднакви права и ги почитуваат малцинствата. Може ли и натаму да се турка проектот за европската интеграција, односно да се тврди дека земјите-членки и нивните народи ги сакаат потполно истите работи?

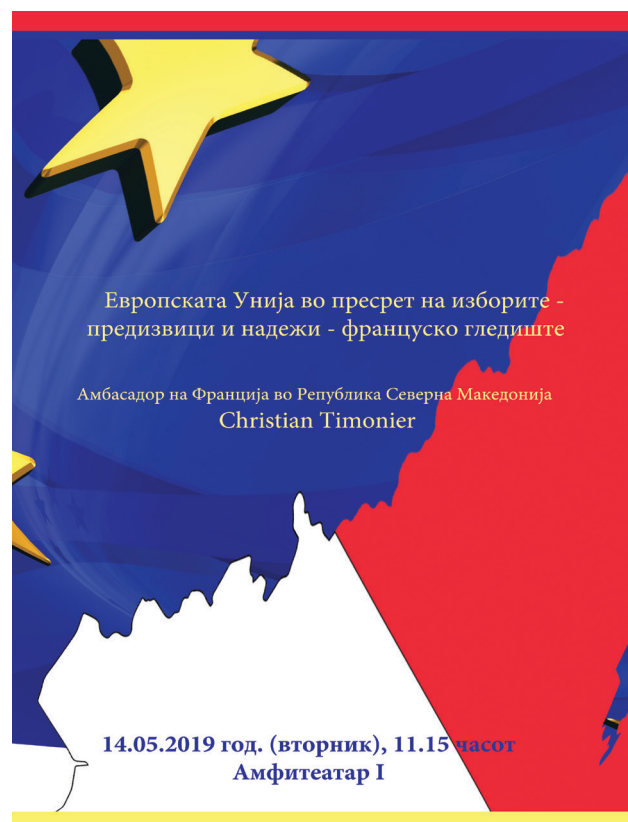
Или пак, лидерите на Европската Унија поинтензивно ќе ги аплицираат уредбите на „зајакната соработка“, односно аранжманите во

коишто ад хок групите на земјите-членки ќе се движат напред (без другите) во оваа или во онаа насока?! Мултипликацијата на овие аранжмани би можела да води до à la carte или „варијабилна геометрија“, односно „Европа со повеќе брзини“, каде што секоја земја-членка ќе има слобода да избере дали ќе следи определена политика и дали ќе биде дел од некоја институција. Можеби оваа солуција изгледа едноставно, но истовремено, таа ќе претставува почеток на крајот на Европската Унија којашто функционира преку антиципирање на заедничките интереси на земјите-членки, како на краток, така и на долг рок. Понекогаш може и да бидат потребни преодни аранжмани, но доколку сите земји не ги почитуваат истите правила и не работат за остварување на истите цели, солидарноста може лесно да се распадне, а предноста од тоа да се биде дел од една силна и обединета Европа лесно да се изгуби. Глобализацијата ја принудува Европа да се натпреварува не само со традиционалните ривали (Јапонија и САД), ами и со брзорастечките економски сили, како што се Бразил, Кина и Индија. Па, дали може Европската Унија и натаму да го ограничува пристапот до нејзиниот единствен пазар за да ги заштити социјалните стандарди и оние за животна средина? Но, дури и да е така, не може да се бега од суровата реалност на меѓународната конкуренција.

Единствено можно решение е Европа да стане вистински глобален играч којшто на светската сцена ќе дејствува унисоно и којшто ќе ги брани своите интереси на ефективен начин преку тоа што ќе зборува со еден глас. Прогресот во оваа насока може да се постигне само ако постои придвижување кон политичка унија. Претседателот на Европскиот Совет, претседателот на Комисијата и Високиот претставник на Унијата за надворешни прашања и безбедносна политика заедно треба да ѝ дадат силно и конзистентно лидерство на Европската Унија. Конечно, Европа мора да ја нагласи својата апсолутна големина и во меѓународните прашања. Една од најсилните страни на Европската Унија е нејзината способност да ги прошири европските вредности надвор од нејзините граници - вредности, како што е почитувањето на човековите права, владеењето на правото, заштитата на животната

средина и одржувањето на социјалните стандарди во социјална пазарна економија. Таква каква што е, несовершена, Европската Унија тешко може да тврди дека претставува сјаен модел за остатокот од човештвото. Но, начинот на којшто ќе се однесуваат другите региони (во контекст на следење на примерот на Европската Унија) ќе биде детерминиран од степенот во којшто Унијата, сама по себе, е успешна. Па, што е тоа што можеби ќе се смета за успех на Европската Унија во годините што доаѓаат? Врамнотежувањето на јавните финансии? Или пак, можноста за справување со стареењето на популацијата на начин на којшто нема да бидат неправедно казнети следните генерации? Пронаоѓањето етички одговори за големите предизвици наметнати од научниот и технолошкиот прогрес (особено биотехнологијата)?

Овозможување безбедност за сопствените граѓани без да се наруши нивната слобода? Со решавање на овие прашања, Европа ќе ја зацврсти сопствената позиција и натаму ќе претставува изворна инспирација и почит за остатокот од светот. На 25 март 2017 година лидерите на земјите членки на Европската Унија ја прославија шеесетгодишнината од Римските договори.

Во Римската декларација усвоена на крајот од прославата, шефовите на држави или влади на Унијата ја изложија својата заедничка визија за иднината – „да се направи Европската Унија посилна и поотпорна преку уште поголемо единство“. Со други зборови, прозорецот за вклучување во подлабоки реформи на Европската Унија веќе е отворен. Во насока на адекватно управување со овие реформи и стимулирање дискусии, претседателот Јункер, во неговото обраќање од септември 2017 година, предложи патоказ за пообединета, посилна и подемократска Унија. Од друга страна, пак, перспективите за членство претставуваат моќен стимуланс за демократските и економските реформи во земјите коишто имаат претензии да станат членки на Европската Унија. Веќе подолго време, Унијата ги поддржува интеграциските напори на нејзините партнери од Западен Балкан. Во насока на зацврстување на нејзините определби поврзани со европската иднина на регионот, Европската комисија, во февруари 2018 година, усвои стратегија за „кредибилната перспектива за проширување кон Западен Балкан и зголемен ангажман на Европската Унија во земјите од регионот“. Стратегијата вклучува шест иницијативи – специфични акции коишто ќе бидат преземени од страна на Комисијата во следните неколку години за да се поддржат напорите за трансформација на земјите од Западен Балкан во областите како што се владеење на правото, зацврстување на соработката во областа на безбедноста и миграцијата, проширување на Енергетската Унија кон Западен Балкан и сл. Исто така, Стратегијата ја подвлекува потребата од подготвеност на Европската Унија да ги прифати новите земји откако тие ќе ги исполнат ригорозните критериуми. Кондиционалноста за проширување на Европската Унија, како и фокусот кон силна регионална соработка помага кон тоа да се создаде политичка средина која ќе придонесе кон решавање на билатералните прашања и избегнување на можноста за нивно натамошно политичко инструментализирање. И илијадници страници да се испишат нема да бидат доволни за да се прикаже комплексноста на Европската Унија, којашто истовремено, треба да биде и ефективна и инклузивна. Можеби е лесно

да се дизајнира систем којшто е едноставен и ефективен, но не и инклузивен за интересите на сите негови конституенти. Од друга страна, пак, можеби е лесно да се дизајнира систем којшто е едноставен и инклузивен, но истовремено, таквиот систем да не биде во состојба да испорача соодветни резултати. Институциите и процедурите коишто се инклузивни и ефективни треба да бидат исклучително комплексни за да се изнајде потребниот компромис и можности за постигнување на посакуваниот напредок. Во крајна линија, инклузивноста и ефективноста се многу поважни од ефикасноста и јасноста коишто, во суштина, се производ на симплификацијата.

Заедно кон свездите или како мојот животен сон се претвори во реалност

Мери Бакрески

Цезар рекол „Veni, vidi, vici“, односно „Дојдов, видов, победив“. Така се случи и со мене. Ја видов објавата на конкурсот за избор на есеи „Со европско знаење до европската престолнина“ организиран од страна на Секретаријатот за европски прашања, присуствував на промотивните настани на Економскиот факултет - Прилеп, конкурирав и врз основа на евалуацијата, мојата идеја победи!

Насловот на мојот есеј беше: „Северна Македонија и Европската Унија: Реформи ... најпрво за поединците, а потоа за државата“. Целиот процес за изработка на есеите беше мониториран од страна на двете професорки, назначени за менторки на конкурсот, д-р Оливера Костоска и д-р Рената Петревска Нечкоска.

Водејќи нè низ разните правила за тоа како треба да изгледа структурата на еден професионален есеј, знаењето и пристапот на моите професорки претставуваа вистинска инспирација за нас-студентите и пример за тоа како навистина треба да изгледа еден профил на интелектуалец со меѓународен бекграунд. Мотивирана од желбата за подобра иднина и вистински промени во општественото окружување, целосно се отворив врз белиот лист хартија и го искажав сопствениот

став за реформите и промените коишто треба да се случат во Република Северна Македонија. „Промени во личниот и интелектуалниот развој на индивидуите ... промени во ставовите и сфаќањата ... промени во перцепцијата на настаните што претставуваат ‘секојдневие’ во државата ...“ – потребата од стимулирање на сите овие промени, но и многу повеќе од тоа, веќе претставува дел од мојата животна мисија. Мисија којашто извикува: “еј, вие млади интелектуалци! Размислувајте надвор од границите, гледајте на реформите низ призмата на личните промени и започнете од себе, а потоа потрудете се да ја реформирате државата!” Задоволството беше уште поголемо, кога подоцна забележав дека лајтмотивот на мојот есеј, всушност, се поклопува и со главното мото на Секретаријатот за европски прашања: „единствениот начин да стигнеме до ѕвездите е да чекориме и да работиме сите заедно. Секој од нас мора да тргне од себе и да направи чекор кон европска трансформација. Рампата е крената! Одиме во ЕУ!“.

Мисијата Брисел ги постави темелите на мојот животен сон. Едноставно, сфатив како сакам да изгледа мојот кариерен развој и во каква држава сакам да се движам. Несомнено, најмногу од сè би сакала да придонесам во процесот на европска интеграција на мојата земја и да ги поттикнам моите сограѓани да го променат својот mind-set, да започнат да размислуваат проевропски, да ги увидат придобивките од интеграцијата на нашата држава во Европската Унија и, еден ден, да станат вистински европски граѓани коишто ќе се стремат кон заеднички напредок. Со идејата за заедничко дејствување и европско знаење тргнавме во поход кон европската престолнина. Идејата којашто беше ѕвезда-водилка од Скопје, преку Виена, па сè до Брисел, ги просветли нашите умови и нè натера нас, студентите од државните универзитети во земјата, да се сплотиме и, без никакви бариери, предрасуди или дискриминација, да се придвижиме „ЗАЕДНО КОН СВЕЗДИТЕ“. Заедничката визија и споделените мислења, од нас направија идни другари, пријатели и соработници коишто имаат желба заедно да придонесат кон остварување на една иста цел - интеграција на Република Северна Македонија во Европската Унија. Кога стигнавме во Брисел бевме топло дочекани од страна на Вицепремиерот задолжен за европски прашања на Република Северна Македонија, Бујар Османи и Амбасадорката Агнеза Руси – Поповска. После срдечното добредојде, тргнавме кон Европскиот Парламент ... импозантна глетка на институцијата којашто ја рефлектира тежината на процесот на донесување европски закони. Го посетивме и Музејот на Европската историја каде што беа презентирани европските подеси и падови, митовите и откритијата, па сè до хаосот и кохезијата на 20. век. Секој од нас, воден од сопствениот таблет-водич, можеше да ја почувствува енергијата на Европа, од Наполеон Бонапарта, преку двете Светски Војни, па сè до формирањето на Европската Унија, како механизам за решавање на билатералните проблеми на европските земји. Наредниот ден го посетивме Советот на Европската Унија, каде што бевме топло дочекани и имавме состанок со г-ѓата Carmen Ragione. Таа, на исклучително пластичен начин, ни ја долови работата на Советот - од начинот на којшто седат министрите при заседавањето на Советот,

па сè до начинот на којшто се носат одлуките, а со тоа, нè стимулираше да размислуваме како вистински министри од секоја земја-членка на Европската Унија коишто се состануваат за да дискутираат, да ги променуваат и усвојуваат законите, како и да ги координираат политиките. Последователно, нашата делегација се придвижи кон Генералниот директорат за соседство и преговори за проширување (DG NEAR), каде што се сретнавме со г-динот Дејвид Кулен, раководител на Одделението за Република Северна Македонија и Косово. Тој ни ја презентираше суштината на проблемите со коишто се соочува Северна Македонија и го акцентираше позитивниот извештај за напредок на државата. Со отворена мисла, преплавени од импресии и позитивни искуства се придвиживме кон Европската служба за надворешно дејствување (EEAS), каде што се сретнавме со Клајв Рамболд, заменик-директор за Западен Балкан во секторот за надворешни работи на Европската Унија. Со г-динот Рамболд разговаравме за билатералните споровина Северна Македонија и нејзините соседи, но како и Дејвид Кулен, така и тој ги потенцираше позитивните аспекти на Преспанскиот договор.

Последователно, ја посетивме Постојаната мисија на Република Северна Македонија при Европската Унија во Брисел. Во рамките на оваа посета остваривме средба со скрининг координаторот Марк Јорна, којшто, на исклучително професионален начин, ни го долови скрининг процесот, односно спроведувањето на детално испитување од страна на Комисијата (заедно со земјата-кандидат) на секоја област на политиката (поглавје) со цел да се определи степенот на подготвеност на земјата. Потоа, пристапивме кон Генералниот директорат за образование и култура (DG EAC), каде што се сретнавме со Алберт Сесе. Тој се обиде да ни ги долови сите можности коишто ги нуди Erasmus програмата (за додипломски и мастер студии), ја претстави RAYCO програмата и ни додели симболични награди на организиран квиз од прашања. За време на слободните активности успеавме да го почувствуваме и духот на Брисел – бевме дел од бриселската after-work party, којашто, секој четврток, се организира на плоштадот пред Европскиот Парламент.

Токму на ова место, со чаша вкусно бриселско пиво, деловните луѓе имаат можност да се дружат и заемно да се вмрежуваат. Го почувствуваме духот на бриселските улици, како и вкусот и мирисот на бриселските вафли и прекрасното бриселско чоколадо ... ги посетивме Grand Place, Кралската палата, железничката станица на Брисел, Mont des Arts и градината Place de l'Albertine, статуата Manneken Pis... И така, со многу спомени, искуства, убави пријателства, и секако, со "Aux Champs Elysées", којашто ја пеевме од Бриселскиот, преку Виенскиот, па сè до Скопскиот аеродром, го завршивме ова прекрасно патување.

Натпревар во ораторство УКЛО ТРИВИУМ 2019

Бојан Стојановски

На 19 април, 2019 во малата сала од Центарот за култура – Битола се одржа четвртиот по ред натпревар во ораторство УКЛО ТРИВИУМ на тема: „40 години УКЛО Дигитална (р)еволуција“. Овој натпревар трдиционално се одржува во рамки на одбележување на 25 април, денот на основањето на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола, а годинава носи и јубилеен предзнак, 40 години УКЛО. Покрај останатите натпреварувачи, на УКЛО ТРИВИУМ учествуваа и 9 студенти од Економски факултет-Прилеп и тоа: Ѓорѓи Велјановски, Нешат Врапчевски, Михаил Дивјакоски, Анастасија Дојчиновска, Ангела Митреска, Христина Гелевска, Сибела Мамудовска, Марта Ристевска и Бојан Стојановски. Студентите од Економски факултет Прилеп ги координираше и менторираше професорката д-р Моника Ангелоска-Дичовска. Ораторите преку силата на знаењето, аргументите, фактите ги искажаа своите ставови поврзани со дигитализацијата. За најдобри оратори од страна на жири комисија беа прогласени студентите: Бојан Стојановски, од Економскиот факултет-Прилеп, прво место, Софија Трампевска, од Предагошкиот факултет-Битола, второ место и Димитар Врглевски, од Правниот факултет - Кичево, трето место.

На почетокот морам да истакнам дека ми беше чест и задоволство да учествувам на настан како што е УКЛО ТРИВИУМ. Желбата за успех беше поголема од стравот да не успеам, но целиот мој труд вредеше и беше награден со освоено прво место. Ваквите настани преставуваат придобивка за нас студентите, бидејќи ни даваат можност да се изразиме на конкретни теми. При тоа, со овој натпревар се потенцира дека и ние сме компетентни да зборуваме и да ги искажаме нашите различни видувања и размислувања. Беше прекрасно да се говори на предложената тема за оваа година „Дигитална (р)еволуција“ и да се искажат сопствените ставови. Денешниот технолошки напредок не носи до точка да го

уништиме единственото нешто што не издвојува од остатокот од природата, а тоа се емоциите и разумот, оние кои не делат и не прават да бидеме разумни човечки суштества. Денес на нашите лица не се познаваат ни тагата ни среќата и тие остануваат во дигиталниот виртуелен свет. Затоа и потенцирав дека е време да се разбудиме!

Да ставиме бариера на дигитализацијата, затоа што го уништуваме човечкото во нас, односно се уништуваме самите себеси. На крајот би сакал да упатам една порака до моите колеги - идни оратори, дека успехот не доаѓа кога ние посакуваме, тој доаѓа кога постојат замислени цели и силна желба, постојана упорност и активност, но и институции кои сакаат да ги поттикнат и мотивираат студентите за успех и награда. Во овој контекст ја изразувам мојата благодарност за повикот и учеството на натпреварот.

Меѓународна соработка на Факултетот

Татјана Спасеска

Значаен придонес кон збогатувањето на научно-истражувачката дејност на Факултетот во изминатиот период даде меѓународната конференција IBANESS која традиционално се организира со Универзитетот „Намик Кемал“ од Текирдаг, Турција. Покрај оваа конференција, Економскиот факултет-Прилеп е коорганизатор на 4th International Economic Meeting - DIEM на тема “Global Trends and Challenges in the Era of the Fourth Industrial Revolution” која ќе се одржи на 28 и 29 септември во Дубровник, Хрватска, како и на 5th International Scientific Conference “Economy of Integration” - ICEI 2019 која ќе се одржи од 7 до 9 декември во Тузла, Босна и Херцеговина.

Во текот на изминатата академска година Економскиот факултет-Прилеп ги продолжи своите активности во рамките на програмата Еразмус+. Во тој контекст треба да се истакне дека во зимскиот семестар еднонеделна мобилност на нашиот факултет реализираше професорката Марија Драгичевиќ од Универзитетот во Дубровник, додека пак во летниот семестар еднонеделна мобилност реализираа професорите Данчо Петров и Евгенија Тонкова од Универзитетот по економија од Варна, Бугарија кои пред студентите одржаа инспиративни предавања од областа на финансиите и маркетингот. Во оваа пригода го пренесуваме искуството од професорката Марија Драгичевиќ.

Како резултат на билатералниот договор меѓу Универзитетот во Дубровник, Република Хрватска и Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола, а во рамки на програмата Еразмус+ за наставен кадар во периодот од 5 до 9 ноември, 2018 година престојувал на Економскиот факултет-Прилеп. При тоа, во рамки на предметот Маркетинг на услужни дејности кај професорката Каролина Илиеска одржав предавање на тема: „Како клиентите реагираат на видливите физички стимулации“.

Согласно поставените цели во договорот за мобилност во наставата, посетата имаше за цел подучување на студентите и воспоставување соработка со колегите од Економскиот факултет-Прилеп. Во тој контекст, со професорката Каролина Илиеска беше договорена идна соработка во подрачјето на Маркетингот на услужни дејности и заедничките интереси во научно-истражувачката работа, како основа за зајакнување на соработката

меѓу Одделот за економија и бизнис економија при Универзитетот во Дубровник и Економскиот факултет-Прилеп. Меѓу другото, продеканката за меѓународна соработка проф. Татјана Спасеска ме запозна со културно-историските знаменитости во градот Прилеп, при што беше организирана посета на Музејот за тутун што ме воодушеви со бројните експонати и начинот на нивно презентирање од страна на кустосот на музејот. Исто така, беше организирана и средба со Деканот на Факултетот, проф. д-р Драгица Оџаклиеска при што беа разменети сознанија за високото образование, сличностите и разликите меѓу Република Хрватска и Република Северна Македонија. Учеството во програмата за мобилност Еразмус+ за наставен кадар на Економскиот факултет-Прилеп целосно беше во склад со моите очекувања и поставените цели, особено во поглед на реализираната соработка, професионалноста и кооперативноста на наставниците од Економскиот факултет-Прилеп. Во оваа пригода до раководството на Факултетот, професорите и студентите изразувам голема благодарност за корисните и пријатните моменти поминати во Прилеп.

УКЛО за заедницата

Рената Петревска Нечкоска

Изминатиов семестар од академската 2018/2019 година се реализираше проектот УКЛО за заедницата што претставува мултидисциплинарна проектна соработка на Економскиот Факултет Прилеп и Техничкиот Факултет Битола со широк ранг на стејкхолдери. Фокусот на проектот беше проектен менаџмент и унапредување на сообраќајните алтернативи во основните училишта Елпида Караманди во Битола и Кире Гаврилоски-Јане во Прилеп, а текот на активностите и ефектите беше според пристапот “MultiCreation”, дизајниран од професори на Економскиот Факултет Прилеп, а заклучно со овој проект, збогатен и трасиран и од вклучената професорка на Техничкиот Факултет Битола. Професорите, студентите, училиштата, родителите, учениците, институциите, граѓаните соработуваат за да адресираат на проблем на општествената заедница и генерираат решенија и комплетна документација за проект за решавање на пристапноста и безбедноста во регионите на училиштата. Мотивирани од постоењето на компетенции, квалитетни и работливи студенти кои се исправаат

пред предизвикот на непознатото, а во услови на економска згрченост, проектот беше замислен и реализиран да покаже како може да се направи позитивна промена во заедницата во која живееме преку мобилизирање, координирање и утилизација на ресурсите што постојат. Општите цели на работењето беа: адресирање на проблем на општествената заедница и генерирање на решенија и комплетна документација за проект за решавање на проблемот, и оспособување на сите вклучени страни (а особено студентите) за мултидисциплинарно анализирање и решавање на проблемите и градење на применливи знаења, вештини и компетенции (вклучувајќи и претприемништво и социјално претприемништво). Во координација на доц. д-р Рената Петревска-Нечкоска (Економски Факултет Прилеп) менторите - проф. д-р Марјан Ангелески (Економски Факултет Прилеп) и вонр. проф. д-р Даниела Колтовска Нечовска (Технички Факултет Битола) ги водеа своите студенти по предметите: Проектен менаџмент (Економски Факултет Прилеп) и Техники на управување на сообраќајот; Напредни технологии во управувањето со сообраќајот (Технички Факултет Битола) низ текот на целиот семестар. Вратите за несебична соработка ги отворија соработниците од основните училишта м-р Татјана Дамчевска - директор, м-р Илија Василевски - помошник директор од ООУ „Елпида Караманди“ - Битола и Кети Стевананџија - директор и Снежана Коцевска од ОУ Кире Гаврилоски - Јане Прилеп кои заедно со своите тимови го инспирираа и водеа поширокото окружување на училиштето кон интегрирани активности и ефекти од соработката. Во проектот беа интензивно вклучени поширок ранг на стехјкхолдери: студенти, професори, вработени во основни училишта, општини, родители, деца, минувајќи низ бројни чекори и фази - иницијална средба на потенцијалните учесници која се одржа на Техничкиот факултет во Битола, консултативни средби во живо и виртуелно на двата факултети, интегрирани активности во основните училишта - од методички работилници, сообраќајни единици, анкетирање и фокус групи со родители и совети, мерења на сообраќајот на засегнатите делници во непосредна близина на училиштата, изработка на пилот-едукативни видео клипови, изработка на насловна песна на проектот - преработка на песната Километри со соодветни зборови, исполнета од ученици, вработени, родители во училиштата, изработка и промоција на едукативни материјали, флаери, концепти, вклучување на хардверски и софтверски решенија за сообраќај со микро-битови, изработка на писмо до непознато другарче за учениците од партнерското училиште, оригинални и креативни

перформанси од учениците под водство на нивните наставници и секако - изработка на проектен план со комплетна техничка документација со сообраќајни алтернативи за унапредување на пристапноста и безбедноста на учениците до двете училишта. Покрај структурираната а богата проектно-техничка документација, студентите на еден високо-компетентен начин за прв пат во државата, го презентираа концептот 'Kiss & Ride' односно, соодветно преведено 'Поздрави се и вози' како еден од најсоодветните за училишни зони, применуван во развиените држави, а кој може да најде свое место и во нашиот регион. Комплетот на проектно-техничка документација кој беше претставен, а и церемонијално врачен на менаџментот на училиштата, ги содржеше и чекорите, улогите, одговорностите, препорачаните активности и компоненти според методологијата 4E - Education, Engineering, Enforcement, Environment за да биде остварлив со минимални финансиски средства и согласно желбите и потребите на училиштата. Научно-практичниот иновативен пристап 'MultiCreation' доц. д-р Рената Петревска Нечкоска и доц. д-р Моника Ангелоска Дичовска беше презентиран на конференцијата 'Методи на учење за економија и бизнис' ('Teaching methods for economics and business sciences') на Универзитетот во Марибор, Словенија како патоказ за воспоставување мултидисциплинарна, мулти-стејкхолдер проектна соработка меѓу академијата, бизнисот, институциите и студентите. Генезата на пристапот започна во

зимскиот семестар, со проектот со компанијата InterWorks, а продолжи со УКЛО за заедницата, каде пристапот беше облагороден и трасиран за проекти од социјална природа. Интензивната и макотрпна работа, студентите, професорите и сите вклучени ја презентираа на финалниот настан

каде сите креации создадени во афирмативен дух, на волонтерска основа и со најдобра намера за унапредување на нашето окружување и живот беа истакнати и испреплетени на еден прекрасен начин.

Финалниот настан се случи во Економскиот Факултет Прилеп, на 8ми Јуни (Сабота) 2019 година, со почеток во 8.30 часот, како целодневна активност. Агендата беше заокружена со обука за претприемништво и социјално претприемништво со експертите од Consulting Balkan, како активност наречена 'WBAA entrepreneurs' - дизајнирана од националниот претставник во управниот одбор на асоцијацијата, Тамара Петреска, да им овозможи на различните учесници пристапи кои може да ги применуваат во било какви проекти или настани и да применуваат нови, креативни методи на настава и учење во високото образование. Обуката за претприемништво и социјално претприемништво од инвеститорски аспект ја спроведоа Johannes Wouters и Александра Мургоска од Consulting Balkan кои ги инспирираа присутните за размислување, акција и вмрежување. Проектот УКЛО за заедницата, беше реализиран во соработка со Western Balkans Alumni Association, волонтерска асоцијација на алумни поддржана од Directorate General for Education, Youth, Sport and Culture на Европската Комисија, а како трасирана патека за градење мостови меѓу различни учесници, дисциплини, пристапи, држави, ... се надеваме ќе биде дисеминирана низ целиот Западен Балкан, токму со поддршка на WBAA членовите. Со ова крунисавме академска година во која студентите на двата факултети на УКЛО, водени и координирани од своите професори соработуваа, креираа, учеа и придонесуваа за бизнисите и заедницата на иновативен, но и потврдено ефективен

начин во кој сите заедно создаваме нова вредност кон подобро. Проектот и финалниот настан изброија повеќе од 200 вклучени учесници, што покажува колку може точната мотивација, компетенции, енергија и желба да придвижат и градат мостови. Носителите на проектот УКЛО за заедницата го отворија и веб-порталот со сите чекори и компоненти на достапност на јавноста, со цел комуникација и дисеминација на активностите и идеите - бидејќи знаењето и создаденото се бесценет ресурс кој, според вклучените во проектот, треба да биде достапен на сите, за да може да напредуваме и во економско-финансиско неповолни услови.

Eco-innovation and eco-management in the focus of future young entrepreneurs

Dushica Nedelkoska

In the last decade, it is evident the trend of positive changes in the world of business innovation, management and entrepreneurship. As a change of the past paradigm and the way of looking at the business, there is the eco-entrepreneurship that is also in the focus of education and of the creators of the development policy. Countries in this region have the highest proportions of micro-enterprises in the EU, but these are mostly small businesses primarily focused on generating current family income rather than developing innovation and generating growth. By identifying numerous and diverse areas for the creation and implementation of sustainable innovations such as: environmental protection, recycling, energy efficiency, renewable energy sources, technological innovation, health and work safety, human capital development etc., the foundation of sustainable entrepreneurship in these areas can be strengthened. The interest in developing entrepreneurship is growing rapidly, and this trend is particularly pronounced in the countries of the Balkans, where it is considered a key thing in solving huge economic problems and high unemployment. In such a traditional economy where the inhabitants have low incomes, the state should rely on crucial changes in production that will be lead by entrepreneurs with their eco-innovative solutions in order to increase employment and economic growth. Because of all of the above, the European Union, with the support of the Ministry of Local Self-Government of RSM, finances a project from the BalkanMed program, which offers an opportunity to raise awareness of the eco components of doing business through education. Faculty of Economics - Prilep, as a partner in the project, con-

tributes to the implementation of the planned activities. Students as a young and well-educated part of the population are a segment in society that can best contribute to innovative entrepreneurial solutions. That's why they need to upgrade their knowledge by sharing theory and experience with various creators of projects of this type. The practical implications of numerous research by the SmecoMP project creators are perceived in offering guidance to entrepreneurs, both current and future, in corporate and SMEs, on the most important areas in which eco business practices can be created. This will establish a good knowledge alliance by which higher education institutions and centers for vocational education of small and medium-sized enterprises through an educational framework based on quality research and exchange of experiences and best practices and using innovative educational and training tools and methods will bring the importance of eco-entrepreneurship, eco-management and eco-innovation closer. Indeed, the global goal of the SMecoMP project is to improve the quality of education and to enhance the competitiveness of SMEs in the program area.

The number of small and medium-sized enterprises that invest in measures of resource efficiency or production of the so-called. "Green" products / services is small. There are still many opportunities shared by all countries in the region in the direction of managing the ecological resources and areas with natural beauties related to alternative or eco-tourism or supply chain of "green" food, as well as in the introduction of ecological topics in the management of SMEs, such as energy efficiency and waste management. What the SmecoMP project offers is to develop a complete training curriculum framework including courses, training tools and mentorships, seminars, workshops, think-tanks, motivational videos that are offered through traditional and electronic platforms. Although none of these tools is innovative in itself, the combination of all together, as well as specially designed eco-entrepreneurship and management learning modules and their focus on SMEs, definitely cover an unaddressed need in the program area. SMecoMP

trains, mentors and leads eco-entrepreneurs who will be able to produce or offer products, services, or processes that would benefit ecology. Promoting the participation of local SMEs and the "green economy" as well as exploring opportunities for cooperation will improve competitiveness in the region. What the target groups of the project will receive as a benefit is: SMEs will benefit from training of their employees and managers in eco-management practices, through sharing experiences and know-how, which would improve its economic performance and competitiveness; SME employees will improve their skills and competences, enriching their performance in the specific work as well as their employment opportunities; Young entrepreneurs will receive training, guidance and mentoring that will enhance their ability to function effectively as entrepreneurs or will enhance their entrepreneurial spirit by launching their own SMEs and following their personal endeavors that propagate relevant values and knowledge; Universities will advance their understanding of market needs, their curricula and will enhance cooperation with businesses; Academic and technical staff, through sharing experiences with businesses, will advance their teaching materials as well as their research agenda.

Students, however, will acquire enriched skills that enable them to creatively think, innovate, develop awareness of intellectual value and strengthen the capacity for its management and exploitation. It is because eco-entrepreneurial education as a contextual factor has significant influence in the development of entrepreneurship. The role of education is of great importance for the entrepreneurial potential of the young population and therefore they need to constantly upgrade and perceive new knowledge. It is a fact that academic content and educational methods should largely extend in the direction of promoting the development of the characteristics of the entrepreneurial potential of young people and encouraging them to engage in eco-entrepreneurship, which is largely achieved through the lessons and consultations received from such projects.

Универзитетска хроника

Елизабета Ангелеска-Атанасоска

Меѓу два броја на Еквилибриум, бележиме богата Универзитетска хроника која ја пренесуваме на нашите читатели. Пресекот од актуелности содржи информации за изборот на Ректор, промоција на 110 уписници за најдобрите запишани студенти во прва студиска година, четвртиот УКЛО ТРИВИУМ и секако, одбележувањето на 40 годишниот јубилеј на нашиот заеднички дом - Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола

Избран нов Ректор на Универзитетот

Проф. д-р Сашо Коруновски, редовен професор на Факултетот за туризам и угостителство од Охрид и актуелен ректор на УКЛО, беше избран за ректор на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола, со мандат од три години. При тоа, УКЛО е првиот универзитет во нашата држава којшто реализираше избор на Ректор во согласност со новиот Закон за високо образование на непосредни, тајни и слободни избори. Гласањето за Ректор се реализираше и успешно заврши на

сите единици на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола на 29 мај 2019 година од 12 до 14 часот. Истото беше спроведено од страна на Универзитетска изборна комисија од седум члена и тројца заменици од редот на сенаторите. Претседател на изборната комисија беше проф. д-р Мирослав Андоновски, од Економскиот факултет-Прилеп. Во согласност со усвоената процедура на гласање и сумирање на освојените гласови, седумчлената Универзитетска изборна комисија прогласи дека избраниот кандидат за ректор освои 136 гласови односно 19,563 поени, додека неговиот противкандидат, проф. д-р Тале Герамитчиоски освои 111 гласови односно 14,437 поени.

Уписници за најдобрите бруцоши

Атрактивна новина од УКЛО пред стартот на новата уписна кампања, е промоцијата на 110 уписници за студенти во прва година. Имено, УКЛО во рамки на одбележување на јубилејот 40 години од своето основање промовира повеќе новини за студентите меѓу кои, најпопуларна за идните студентите е ослободувањето од плаќање партиципација за 110 новозапишани бруцоши, односно по 10 најдобри запишани студенти на секоја единица. Имено, Во тој контекст беше донесена Одлука за ослободувањето од плаќање партиципација за првиот семестар од првата година на студии за десет најдоброрангирани кандидати, со највисок број на поени во квотата на редовните студенти, од сите студиски програми заедно, по објавувањето на конечната ранг листа од првиот уписан рок, на секоја единица на Универзитетот. На овој начин, Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола покажува дека ги поддржува политиките за мотивирање на најдобрите студенти и го стимулира студирањето на УКЛО. Сметаме дека со оваа иницијатива се стимулира студирање на нашиот Универзитет и се нуди конкретна поддршка за студентите во услови кога општеството има потреба од солидни знаења и создавање стручњаци кои освен лична афирмација, ќе се трансферираат во успешноста на компаниите и ќе придонесат во развојот и просперитетот на државата. Освен тоа, УКЛО во новата академска година ќе реализира и други активности преку посебни фондови да дава поддршка и поттик на

студентите и процесите за стекнување вештини и квалитет, што претставуваат неделиви сегменти во остварувањето на дејноста на УКЛО.

Одбележан јубилејот на Универзитетот

По повод чествувањето на јубилејот 40 години од постоењето на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола и во пресрет на Денот на основањето на Универзитетот беа одржани бројни активности што се одвиваа под мотото: „Нашите 40 години“. Во чест на 40 години УКЛО, во Народниот театар во Битола, на 25 април се одржа Академија, со која, на еден несекојдневен и инвентивен начин беше достоинствено одбележан големиот настан. При тоа, преку уметнички перформанс креиран од режисерот Јован Ристовски, беше промовирано корпоративно видео за УКЛО, по што доживувањето беше заокружено со маестралниот настап на Влатко Стефановски. Во инспиративната реч, Ректорот, проф. д-р Сашо Коруневски ги поврза историјата, сегашноста и визијата за новото утре на нашиот Универзитет. Тој ја нагласи потребата за едуцирање

студенти со развиен хуманизам, критички дух, и интелектуално љубопитство, добри луѓе способни да ги разберат и прифатат различностите, есенцијалниот услов за демократијата, социјалната правда, мирољубивиот дијалог помеѓу културите и религиите, на национално но и интернационално ниво. Претходно, во рамките на одбележувањето на јубилејот беше отворена ретроспективна изложба со фотографии и артефакти кои сликовито говорат за развојниот пат и актуелниот миг од дејствувањето на УКЛО. Освен тоа, во рамките на овој настан, Ректорот проф. д-р Сашо Коруневски и неговиот хомолог, проф. д-р Нермина Хаџиграхиќ од Универзитетот во Тузла потпишаа Меморандум за соработка. На јубилејната Академија присуствуваа бројни гости и делегации од други универзитети од земјата и странство и други високи претставници од јавниот и академскиот живот на кои им беа доделени пригодни плакети.

УКЛО Тривиум

Во духот на одбележување на големиот јубилеј Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола реализираше бројни манифестации, настани, работилници и предавања со кои ја потврди својата улога како значаен чинител во високото образование во нашата земја. Посебно место во случувањата имаше и Собирот на студентите од државата на 9 Мај, по повод Денот на европското обединување, што по четврти пат оваа година се одржа на Педагошкиот факултет. На четвртиот натпреварот во ораторство УКЛО ТРИВИУМ на тема: „40 години УКЛО Дигитална (р)еволуција“ учествуваа 12 студенти од неколку единици УКЛО. За најдобри оратори од страна на жири комисија беа прогласени студентите: Бојан Стојановски, од Економскиот факултет-Прилеп, прво место, Софија Трампевска, од Педагошкиот факултет-Битола, второ место и Димитар Врглевски, од Правниот факултет-Кичево, трето место. За покажаните говорнички вештини и умешност, покрај дипломи УКЛО на најдобрите оратори им додели и парични награди.

Еразмус+ искуство од Бамберг

Маја Малаковска

Многу луѓе не размислуваат за саморазвивање сè додека не искушат настан кој ќе ги пормени и ќе им јај промени перспективата. Според мене, кај мобилноста фокусот е ставен врз личниот развој на студентите повеќе одколку на самите студии. Мобилноста претставува животно искуство што ги подготвува младите за можностите во животот. Тоа со себе носи културни шокови, прво со притигнувањето во земјата домаќин а потоа при враќањето дома, бидејќи се враќаш како потполно различна личност. Овие шокови влијаат врз социјализацијата, ставот, адаптивноста, флексибилноста, независноста и толерантноста на личноста. Освен тоа, откривањето нова култура подразбира откривање на својата култура. Еразмус+ мобилноста ме направи побогат човек

преку новосоздадените пријателства, стекнатите искуства и знаења, запознавањето на природата и архитектурата како и среќавањето нови култури. Во тој контекст, би сакала да искажам голема благодарност до Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола и Економскиот факултет-Прилеп кои преку програмата Еразмус+ постојано ги поттикнуваат студентите да се стекнуваат со голем број нови искуства, како во државата, така и надвор од неа. Секој од нас, повеќе или помалку настојува да излезе од секојдневието, но често пати стравот од непознатото претставува пречка. Одлуката да излезам од зоната на комфорот за мене не беше толку тешка со оглед на тоа што секогаш тргнувам од мислата „Нема да знаеш како не пробаш“. Така, преку програмата Еразмус+ една година поминав на Универзитетот во Бамберг, Германија.

Со својот шарм Бамберг е како од бајка и несомнено еден од најубавите градови во Баварија. Стигнав во ладен февруарски ден без никакви очекувања и без претходна претстава, ни за универзитетот ни за градот. Секој ден скршнував во некоја нова уличка, до тогаш не помината и секој пат сè повеќе се восхитував на уникатноста на архитектурата на овој град. Баварија е навистина богата со култура, при што една година не е доволно за да се види сè. Културниот живот беше доста интересен, и се состоеше од полноќни посети на подземни тунели во кои се произведува пиво, студенски забави во просториите на факултетот, до симфониски концерти, театри и кино. Посебно доживување е одењето на кошаркарски натпревари и навивање за Бросе Бамберг. Најнезаборавни беа студентските забави организирани во домовите или пивниците и баровите, секогаш тематски организирани или со посебни акценти на различните култури и националности на студентите. Прославував и кинеска нова година, мескикански национален празник, корејски роденден, бев на ирска вечер на танци и пиво и уште многу други мултинационални и мултикултурни настани. На универзитетот имаше околу 180 студенти на размена од 48 различни земји. Стегнав голем број пријателства за кои сум сигурна дека ќе траат долго по завршувањето на мобилноста. Организацијата на универзитетот Ото Фридрих и на тамошната Еразмус+ канцеларија за пречекот и престојот на толкав голем број студенти е

на високо професионално ниво. Предизвик беше за краток период да го совладаме и да се вклучиме во електорнскиот систем на факултетот, кој подразбира електорнско пријавување за присуство на предавања и испити, онлајн книги и презентации, па дури и онлајн предавања. Теоретскиот материјал е секаде ист, но различната програма на предавање и различните примери на професорите, соработката со колегите со различно потекло и претходни искуства и практичните настани придонесуваат до отворање на видиците, стекнување на уникатни знаења и техники. Професорите и асистентите секогаш беа отворени за најразлични прашања, помош и било каква соработка со студентите. Покрај студирањето на различните факултети секој може да избере странски јазик или спорт и со тоа да добие дополнителни кредити што придонесува за социјализација на студентите.

Библиотеки има на секој чекор, секоја со уникатен ентериер и екстериер привлекуваат да ги посетуваш и читаш секојдневно. Во склоп на секоја зграда има кантини и кафетерии каде долгите маси секогаш се полни и правило е да не се седи сам, така што социјализацијата е потенцирана во секој сегмент од студирањето. За мојата размена можам да пишувам уште многу, бидејќи секој ден претставуваше приказна за себе. Да можам да се вратам и повторно, одново да пројдам низ истите моменти, би го направила тоа без размислување затоа што целата година помина во најдобар ред. Се надевам дека преку моите искуства ќе мотивирам други студенти да направат чекор и преку мобилноста да откријат нови можности, да стекнат нови искуства и знаења и да поминат незаборавни моменти.

Еразмус+ искуство од Сплит

Марија Бошевска Ангела Велковска

Секоја промена е тешка. Никогаш не знаеш дали таа те носи на подобро или полошо но, едно е сигурно промената која ја направивме со учеството во програмата Еразмус+ беше правилен избор. Така, одлучивме еден семестар да реализираме мобилност на Економскиот факултет при Универзитетот во Сплит. Пред да замине бевме многу скептични и се прашувавме дали го направивме вистинскиот чекор. Но, оној кој стои во место, не може да напредува а ние дефинитивно не сакавме да останеме во таа група луѓе. Напредокот во образованието е многу важен и нè прави посилни и помоќни, затоа што знаењето е сила, знаењето е моќ. Еразмус+ понуди новашанса за нас, што значеше нов почеток и можност која не му се нуди секому.

Тоа, пред сè беше можност да студираме во странство, на одреден временски период, кој не е ниту краток, ниту предолг, туку доволен да се привикнеш на новата средина и услови за живот и студирање. Истовремено, тоа беше голема лекција и за понатамошниот живот како да реагираш при промена на околностите, а истовремено и тест за нашиот карактер и нашата издржливост. Но, со текот на времето сфативме колку е тоа убаво и дека сме го направиле правилниот избор, пробувајќи нешто ново што дефинитивно вреди. Препреките можат да се совладаат доколку вложиш доволно труд. Затоа се посветивме на она што го правиме со цел размената да не биде залудна, а секако и да научиме нови работи. Се запознавме со многу нови лица, зголемувајќи го кругот на пријатели и познаници затоа што во Сплит имаше луѓе од целиот свет, така што успеавме да се запознаеме со различни култури, размислувања и идеи. Така на пример, цимерката ни беше од Аргентина, па научивме и по некој шпански збор. Секогаш е добро да разменуваш информации, постојано дознавајќи нешто ново и давајќи нешто ново. Предавањата од нашите професори секогаш беа организирани на софистициран и интересен начин. Секогаш со задоволство ги следевме, внимателно слушајќи и посветувајќи се на

материјалот кој требаше да го совладаме. Професорите секогаш беа достапни и посветени на студентите. Затоа, никогаш не се почувствувавме запоставено или отфрлено, бидејќи тие секогаш беа тука да ни пружат рака кога тоа беше потребно. Беа отворени за прашања, во врска со материјалот или надвор од него. Хрватска е пријателски настроена држава, особно кон странците, што придонесува да се чувствуваме како дома. Освен образованието и факултетот, престојот во оваа земја беше исполнет со голем број други активности. При тоа, треба да ги споменеме многубројните излегувања, посети на нови места, постојано вдишувајќи го преубавиот морски воздух. Хрватска нуди многубројни убавини што вреди да бидат откриени и почувствувани.

Сепак, сè она што е убаво кратко трае, како и нашиот престој во Хрватска. Дојде денот кога мораше да се вратиме дома. Со тешко срце ги пакувавме своите куфери, но сфативме дека се враќаме многу побогати од било кога претходно. Така, постанавме нови личности со многу повеќе знаење и стекнато искуство од порано. Враќањето дома е секогаш убаво, посебно кога е проследено со многу нови работи кои ги понесуваш со себе како што се фотографии, спомени, слики како постојан потсетник на она што доживеавме.

Наместо заклучок ќе истакниме дека никогаш не треба да ги пропуштате приликите кои ви се нудат. Еразмус+ дефинитивно е една таква прилика и ви препорачуваме да ја искористите можноста што ви се нуди. Занемарете го стравот од непознатото и фрлете се во прегратките на патувањето и авантурите кои ви ги нуди оваа програма за мобилност. Нашите сугестии се оваа програма да продолжи и натаму, овозможувајќи им на што повеќе студенти да учествуваат со истата мотивација и ентузијазам. Затоа, би сакале ги охрабравме сите студенти да не се двоумат да тргнат по вистинскиот пат, полека чекорејќи кон успехот, кој не секогаш се достигнува лесно. Токму Еразмус+ е програмата која ќе ви даде виза за побрзо стигнување до целта, збогатувајќи ве уште повеќе. Запомнете дека не учите за другите, туку за самите себе и колку тоа побрзо го сфатиме, толку повеќе ќе можеме да се подобриме како личности.

Придружете се на АИЕСЕК

Кристина Петреска

Едни од најчестите ставови на студентите во Македонија можат да се сумираат низ следниве искази: “Има толку конкуренција. Ретко кој успеал. Кај нас, тешко е да се поврзеш со вистинските луѓе, тешко е да успееш.” АИЕСЕК, веќе 65 години, успешно го демантира овој став кај студентите во Македонија. АИЕСЕК е најголемата интернационална студентска организација која развива млади лидери во околу 130 земји во светот вклучувајќи ја и нашата земја.

Целта на АИЕСЕК е да им овозможи на младите да ги развијат своите лидерски способности. АИЕСЕК не е само студентска платформа која овозможува поинаков развој надвор од студентското секојдневие, туку е водич за тоа како треба да се изгради еден човек во лидер, во способна и квалитетна личност која отстапува од толпата, знае што сака да постигне во животот и успева во тоа. АИЕСЕК на почетокот од секоја академска година врши регрутација на нови членови од сите универзитети и најразлични области на студирање, а овој пат повикот е отворен за канцелариите на АИЕСЕК во Скопје, Прилеп, Тетово и Штип. Затоа, ги охрабруваме сегашните и

идни студенти на Економски факултет-Прилеп да ни се приклучат и да ги развијат своите вештини од областа на: маркетинг, продажба, човечки ресурси, проект менаџмент, бизнис администрација и информациони технологии. На тој начин ќе можете по завршувањето на своето високо образование да поседувате практично искуство ценето од илјадници компании ширум светот, развиени професионални и лидерски вештини што ќе ве прават да бидете различни од останатите.

Веруваме дека младите можат да бидат херои на нашето општество само доколку го ослободат херојот во себе. Ние во АИЕСЕК не веруваме во стереотипите дека тешко се успева, дека конкуренцијата ќе те прегази, дека работа на студентот е само да учи. Ние веруваме во проактивна младина и пат кој сами ќе си го изгизиме со пред сè позитивен став. Затоа, приклучи се! Приклучи се кон 100.000 студенти кои секојдневно го менуваат светот, веруваат дека иднината зависи од нив и решиваат да ја направат онаква каква што сакаат да ја видат. Ние во АИЕСЕК, создаваме херои а ти можеш да бидеш следниот! Регрутацијата за нови членови е во тек. Посетете ја веб страна <http://aiesec.org.mk/>, кликнете на копчето “join us” и пополнете ја апликацијата! За повеќе информации следете ги социјалните мрежи или пак посетете ги на штандовите кои ќе бидат поставени на факултетите во горенаведените градови како и во нивните локални канцеларии.

Новости од Студентското собрание

Михаил Дивјаоски

Живееме во време во кое се соочуваме со промени во секоја сфера од нашето живеење. Денес е привилегија да си млад човек во општество каде можеме да бидеме свои, и во кое процесот на дигитализација нуди големи можности. Исто така, привилегија е да се биде студент и да се ужива слобода која создава можности пред секој од нас, што треба максимално да ги користиме. Токму тоа е главна причина заради која ја донесов одлуката да се кандидирам за Претседател на Студентското собрание за академската година 2019/20 година, односно запознавање со можностите за млади на сите полиња, и како да ги користиме истите. Моето искуство стекнато во текот на изминатите шест години е исполнето со волонтирање, работа на проекти, организирање хуманитарни настани, натпревари, конференции, можности кои несомнено ми помогнаа да бидам она што сум денес, да сакам да работам со млади, постојано да се надоградувам и да им помагам на младите околу мене. Втората причина заради која решив да се кандидирам произлегува од една мисла според која „доколку еден човек има знаење, но не го споделува со никој, тогаш тој е еднаков на човек кој нема знаење“. Во повикот за избор на претседател на Студентско собрание на нашиот факултет јас видов можност стекнатото искуство да го сподела со останатите колеги, со надеж дека ќе пренесам мотивација и поттик кај нив да дејствуваат во општеството.

Во рамки на планираните активности за следната академска година е да ни се даде можност на сите нас, студентите, да ги кажеме своите мислења и ставови на теми кои директно или индиректно нè засегат, за проблемите со кои секојдневно се соочуваме, зборуваме но не преземаме никаква акција за истите. Ова би сакал да го реализираме низ тимска работа, фокус групи, панел дискусии и дебати кои би се организирале во Факултетот. На дел од овие настани би сакал да го промовираме значењето на студентот во нашето општество, можностите кои стојат пред

нас, критики на високообразовниот систем во нашата држава, како и правата на студентите. Исто така, една од темите на која сакам да посветиме поголемо внимание е младинскиот активизам и активното граѓанство. Овие два поима треба да станат дел од нашето секојдневие, и нан нив треба да се гледа како шанса да влијаеме врз функционирањето и развојот на нашето општество преку одлуките кои се носат во него.

Нашиот факултет располага со голем број студенти кои можат да придонеса во работата на студентското собрание. Секој од нас поседува вредности што ќе му овозможат да преземе чекор со цел да влијае врз своето окружување и да предизвика позитивни промени. Затоа, порачувам сите заедно да работиме и да покажеме дека можеме да влијаеме во општеството, а нашето секојдневие да го направиме подобро, поинтересно и креативно.

Препорачуваме

Мери Бошкоска

Автор: Џордан Белфорд
Издавачка куќа: ПАБЛИШЕР
Година на издавање: 2019

Контроверзниот Џордан Белфорд ексклузивно ни го отвора својот свет и ни нуди увид во сопствениот Систем на права линија со чија помош успеа да создаде огромно богатство за себе и за своите клиенти. Луѓе што никогаш не оствариле успех, одненадеж постигнуваат нешта за кои не ни сонувале дека се можни, и живеат многу поповластен живот отколку што си замислувале. А сето тоа почнува со усовршување на уметноста на убедувањето, со помош на Системот на права линија. „Начинот на волкот од Волстрит“ е клуч за примена на овој систем во секој бизнис и секоја дејност.

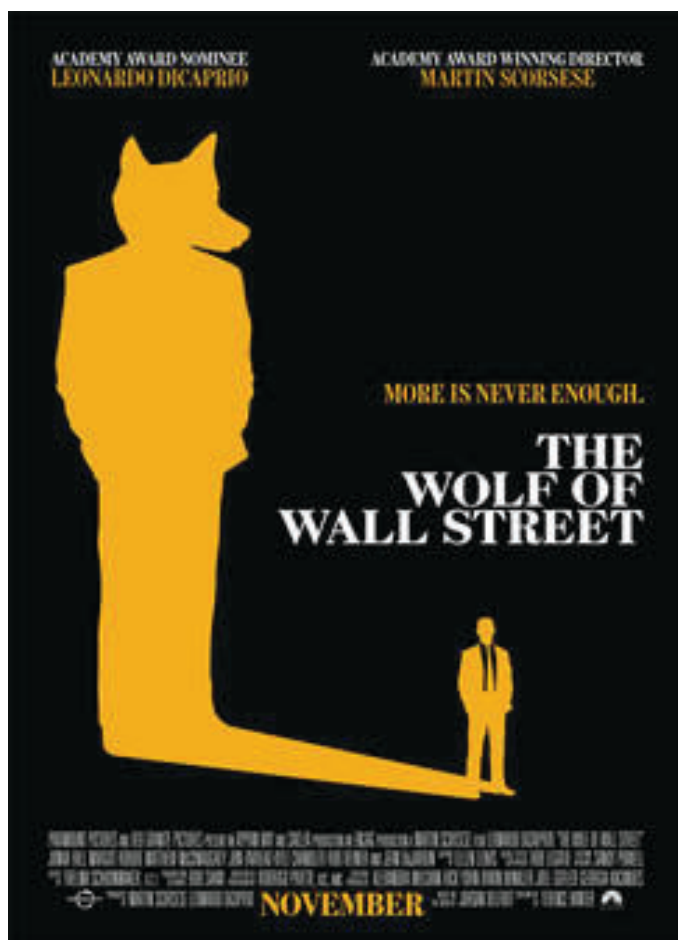
The Wolf of Wall Street (2013)
Волкот од Волстрит е американски филм, во режија на Мартин Скорсезе, според сценариото на Теренс Винтер засновано врз истоимената книга на Џордан Белфорд.

Филмот е базиран на вистинската приказна за животот на брокерот Џордан Белфорт (Леонардо Ди Каприо) и го прикажува неговото искачување до позицијата на богат дилер на акции и неговиот пад на дното. Белфорт бил во затвор 22 месеци поради измама и перење на пари, откако неговата фирма од своите клиенти украде повеќе од 100 милиони долари.

Заедно со другарот Дони, тој ја основа фирмата „Стратон Окмонт“ и со помош на инсајдерско тргување и берзански манипулации успеваат да заработат многу пари. Нивниот бизнис достигнува експоненцијален раст и тие стануваат толку познати што многу компании сакаат да излезат на берзата токму преку нив. Но, тие не се познати само по нивниот успех во тргувањето со акции. Привлекуваат внимание со нивните сензационални забави кои ги приредуваат за вработените, како и со трошењето на огромни количини на пари.

Џордан стигнува до насловната страна на списанието Форбс, но неговите „шеми“ го привлекуваат вниманието и на ФБИ. Заради тоа, Џордан и Дони тајно ги префрлаат парите во приватна банка во Швајцарија.

Проблемите почнуваат кога ФБИ го апси швајцарскиот банкар поради вмешаност во финансирање на трговијата со дрога. Тогаш, ФБИ го приведува Џордан и се спогодува со него да им послужи како поткажувач во замена за пониска затворска казна. Така, Џордан го губи богатството, го напушта сопругата со ќеркичката, а тој завршува в затвор. Филмот му помогнал на Џордан да организира низа семинари. Тој се занимава со тоа откако излегол од затвор во 2006 година. Дел од заработката оди за исплата на долгот од 110 милиони евра кон инвеститорите, а истото важи и за заработката од неговата книга.

Платена школарина за прв семестар

- 10 Стипендии од Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола
- 10 Стипендии од бизнис заедницата

ComfyAngel

						ЕНИГ-МАТИКА	НАШ АКТЕР, МАРИН	ФРАНЦУСКА АКТЕРКА, ЕМЕ	ЗАГАР	ЗНАМИЊА	АМЕРИКАНСКИ БОКСЕР, МОХАМЕД	ЗНАК ЗА КАЛИУМ	СЕЛО КАЈ ВАЛАНДОВО	ГРУЗИСКА ШАХИСТКА, ГАПРИНДАШВИЛИ	ШВЕДСКИ ФУДБАЛСКИ ГОЛМАН
						СТРАЖАРСКА КУЛА									
						УНГАРСКИ ДРЖАВНИК, ЈОЖЕ						РОНАЛД (НАГ.)			
						ЈАПОНСКА МЕРКА ЗА ДОЛЖИНА			ПОЛУОСТРОВ КАЈ ДАНСКА			ПОЗНАТ СВЕТСКИ ПЕЈАЧ			
						ПРВИОТ МИТСКИ ЛЕТАЧ			АМЕРИКАН. ПЕЈАЧКА, ФРЕНКЛИН		ПИРИНЕЈСКА ДИВА КОЗА	АПАРАТ ЗА ВОСПРИЕМАЊЕ			
ЕНИГ-МАТИКА	ХОЛИВУДСКИ АКТЕР (ПОРОЦИТЕ НА МАЈАМИ)	АМЕРИКАНСКИ АРТИСТ МАРФИ	ГЕРМАНСКИ КОМПОЗИТОР, ЈОХАНЕС	АНГЕЛИНА ИВАНОВА	ЗНАК ЗА КАЛИУМ	24-ТА БУКВА	ХОЛИВУД АРТИСТКА, ТАРНЕР	КИСЕЛА ЗЕЛКА	НАЗАДУВАЊЕ					ЕЛЕКТРОН	ХРВАТСКИ ФУДБАЛЕР
ПОТПОЛН НЕУСПЕХ							БЛАГА ЕКОНОМСКА КРИЗА								
ХОЛИВУД. АКТЕРКА, ХЕПБЕРН						ИТАЛИЈАН. ПИСАТЕЛ, ПЕТРО	ГРАД ВО САД						ЕТОРЕ СКОЛА	ВАСИЛИЧАР	
ТАЈЛАНДСКА МЕРКА				ЕЗЕРО ВО РУСИЈА	РОМАН ОД ТОЛСТОЈ					ЖИВОТНО СО ПРУГИ (МН.)	РИМСКА БОЖИЦА				
30-ТА БУКВА		МАСОВНО УБИСТВО	ЖИВОТИНСКИ СВЕТ					ХЕМИСКО СОЕДИНЕНИЕ	ПРЕДВОДНИК						
ВИД ПЕЧАТАРСКА ТЕХНИКА						РЕДОВЕН ВОЈНИК ВО ТУРСКО	ДЕЛ ОД МЕБЕЛ					ЗМИСКИ ЦАР	РЕЗЕРВА ОД НЕШТО		
НИКОЛО АМАТИ			ГРАД ВО КИПАР	КОЊСКИ ПРИБОР							СЛОВЕН. ПЕЈАЧКА, НЕЦА	ШЕКСПИРОВ ЈУНАК, КРАЛ ...			
ДРЖАВА ВО ЈУЖНА АМЕРИКА							ШПАНСКА РЕВОЛУЦИОНЕРКА, ИБАРУРИ	ЗНАК ЗА ЛИТИУМ							
СТАРОГРЧКИ ВАЈАР				СЕЛАНЕЦ	ШАХ								КОМАЧИ ОНО	ШВЕДСКА	
ХОЛИВУДСКА АКТЕРКА															

ВОЛШЕБЕН ЛИК

хоризонтално и вертикално:
А, АК, ВАК, ВЕ, ЗА, ЗЕ, И, КОР, НА,
НЕ, НЕР, НИ, РА, СИВ, ЦА, ЦИ, ЦР,

- Данок на потрошувачка што се дава на одредени производи
- Удар од аголот во спортот
- Една основна боја
- Падеж во угрофинскиот јазик
- Дел од окоото
- Индијанско племе

1	2	3	4	5	6
2					
3					
4					
5					
6					

сканди: БАРБАКАНА, АНТАЛ, РОН, БУ, ЈИЛАНД, ИКАР, ИЗАР, Ќ, РАСОЛ, Е, ДЕБАКЛ, РЕЦЕСИЈА, ОДРИ, АРЕТИНО, ЕС, НИА, ОНЕГА, ЗЕБРИ, Ц, МАСАКР, БОРАКС, ОФСЕТ, ЛЕВЕР, БОА, НА, ЛИМАСОЛ, ФАЛК, СУРИНАМ, ДОЛОРЕС, ОНАТ, СЕЛАНИН, КО, НАТАШАРИЧАРДСОН. волшебен лик: АКЦИЗА, КОРНЕР, ЦРВЕНА, ИНЕСИВ, ЗЕНИЦА, АРАВАК

Економски факултет - Прилеп

Прилепски бранители 143
тел. 048 427 020
факс: 048 426 927
e-mail: eccfp@uklo.edu.mk
www.eccfp.uklo.edu.mk